

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пом.
Конто почт. шва. 145.322.
Адреса для телеграм:
"Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає
від 1—2 год. передпол.
Рухомістю не звертається.

ПЕРЕПЛАТА:
Місячно в криву 6-20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 літ., Німеччині 750
марк., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 120 лей, Болгарії 750
лв. Аустрії 750 шл. Англії
зависить 1 дол.

В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.
ЦІНА
Одного примірника
17 сот.

Щира оборона миру.

Два французькі маніфести.

Париж, вівторок.

Мірознавська війна, ведена з щораз більшим завзяттям французьким урядом, стає новим аргументом про імперіалізм республіки та республіканців, які на поротах усіх державних установ вирізували три слова: "Свобода, Рівність, Братерство". До цієї війни прислуговуються всі три попередні, повсеннікні ераї, які мали на меті приложити Німеччині ніж до горла. Французький темперамент, що виявляється у безпосередніх, палких боєвих заходах, дає чужинцям легку підставу звинувачувати Французів в оманливості, а може й завоговницьким характером.

Та хто знає внутрішні настрої французької суспільності зблизка — розуміє, як часто боєвий пал Француз є лише вибухом люти, що десь хтось на світі не дає йому жити спокійно, без думок про інші народи та чужі інтереси. Для характеристики дійсного світогляду народу добре є інколи звернутися до того, як його верхи, представники та вибрані олімпічні реакують на актуальні суспільні події. Цього місяця появились у Парижі два маніфести, під якими знаходяться дві великі величезні привізи і ці два документи характеризують душову Францію краще як томи порівняної психології народів.

Т. зв. інтелектуальні працівники і письменники та публіцисти видали два маніфести, звернені проти дійшли найбільше болючих питань французької політики: мароканської війни та Версальського договору. Перший маніфест, під егідою Барбюса, автора проти-воєнного "Вогня", ставить усієї франц. суспільності безпосередній запит: чи вона осуджує війну, саму війну, чи хоче її підтримувати. Мароканці борються за свою свободу — ось основний факт. А другий, що йде те, що діється на мароканському фронті, є повторенням безглуздя та жаху останньої війни, яка була-то мала бути вже останньою. Другий маніфест, з величезною скількістю підписів, стає в обороні Німеччини, яка не в силі виконати надмірних тагарів Версальського договору; Версальський договір — під воєнної засліплені, повинен піти під секційний ніж безпристрасних критиків.

Не можемо переповідати цих обох документів, аразж величезного обсяговості та гуманістичні. Хотімо звернути увагу тільки на ту обставину, що люди, які думають виключно про долю своєї країни, а не про долю світу, дали доказ величезної громадянської свідомості та індивідуальної чистоти, заявивши голосно, що інтереси держави, яка може бути одночасно нашою батьківщиною, не завжди покриваються з правдою. Чи Франція в обороні власних безпосередньо-живучих інтересів мусить боронити свого протекторату над плодючим Марокком і чи мусить для ратування свого катастрофального будучету віддати контрибуції від Німеччини? — Таке питання вважають

французькі письменники та політики, підписані під маніфестами, державними супроти того першого; чи вона цим причиниться до піддержання миру.

Є держави та народи, де в критичних для них моментах, можна почути такі поодинокі голоси, і то несміливі. Зате тої індивідуальної свободи пересвідчень, яка панує

Перше завдання об'єднання.

(Надсілана стаття.)

Може зробити дехто закид організаторам об'єднання наших партій, що вони проголосили його в т. зв. огірковий сезон, коли всі члени управи піли нової організації в першій мірі вийшли на вакаційний відпочинок. Та ця випадкова обставина має й свою прикмету. Два місяці вакацій дають нагоду і самим діячам і нашому громадянству пригадуватися над реальними засобами здійснення нової програми.

Не наважуючись ні одним відходом злої волі проти нового об'єднання, можна одночасно почувати, що щирий політичний обрахунок совісті повинен бути першим обов'язком усіх, які хочуть вірити в доцільність проголошеної консолідації. На руїнах трьох партій повстала одна нова, яка має їх об'єднувати. Якщо зважити, що головна енергія цих партій була до цього часу спрямована на поборювання інших двох — то нове об'єднання є великим успіхом. Хочеться ствердити, що в новій програмі сходиться нарешті до гробу одна ідеологія, яка прокліном нависала на останніх роках нашої політичної думки — галицького партікуларизму. Ціною надто дорогих жертв приходиться здіється, нині спільний досвід, що краще, коли нація піде інколи на мент хибним шляхом, ніж коли послідовно проводить дві різномисльні правди, які паралізують її тіло та мозок у хвилинах важливих історичних рішень.

Та не даймо себе звести ще раз оманною красномовним програм. Ми мали вже їх стільки! Кожна політична програма це тільки один із засобів внутрішнього порозуміння між людьми, які мають її здійснювати. Не забуваймо, що в наших нинішніх обставинах не можна перекладати вартості програми чистополітичними реальними здобутками. Наші партії не мають змоги виборювати таких здобутків, як дозво, що найменше не мають представництва на парламентарній арені відповідного до скількості населення, яке заступають. Та чи можна вірити нині в демократичність парламентської процедури?

Пригадаймо собі ще раз, що розбіжність думок в основних питаннях законодавчої та внутрішньої політики була головною причиною розпорошення наших сил і витворення низки тих ворогуючих партій, які нині об'єдналися. Треба мати сміливість визнати голосно,

як у Фотіції, нема в ніякій іншій народі. І в ніякій іншій письменники не мають, як треба, такого великого впливу на формування суспільних ідей і... такого малого, суспільності мусить визначуватись сильно розвиненим критичним устом, щоб у моментах трагічних значагь, зі зовнішнім ворогом і внутрішніми обставинами, могла дозволити собі на гостру прилюдну критику уряду, піддержаного більшістю парламенту та загальною симпатією.

п. п.

що часто важко було рішення, чи наші діячі належали до іншої партійної групи, тому, що інакше думали, чи думали інакше тому, що перейшли до іншої групи. Особиста амбіція, надія відограти визначнішу, популярнішу ролу в іншій партійній констеляції була нерідко рішенням мотивом переходу до іншого партійного табору. Ці наскрізь людські пружини, що порождали і давали себе чути різкими диссонансами, не можна відновити виробленням одної загальної програми. Ці скарби людські залишилися; вони мають щойно скласти доказ, що ще вора розсудливості почувальні і думками зуміють у щоденній праці вирівняти помилки та суперечності, які були причиною їх спільної ворожнечі.

Що не значить? Що нова партія має перш усього працювати над витворенням нової ідеології серед громадянства, яке не зле закулісових порухів та нинішів партійної ворожнечі, а живе одривками перемішаних впливів. Нитки між Львовом і провінцією переривались на протязі довгого часу в наслідок самого факту партійних та особистих непорозумінь у центрі.

Навазувати ці нитки мусить нині наповно повсім новий організаційний осередок, з новою енергією і з новими засобами. Нелегке це завдання. Ми перейшли не мілістерську криву, яка принесла нових людей, а новою програмою і новими цілями. Люди здобилися залишилися ці самі — змінилися тільки їх взаємини. Вони перевели між собою реалізо поглядів, зробили подекуди обрахунок совісті, може дехто й перейшов яку еволюцію. Перша мета їх праці — поділитись з якнайширшими колами громадянства висновками цього духового балансу.

Хто зна, чи всі наша поділіха на протязі якого десятиліття не буде взагалі зведена до формування політичного світогляду нашого громадянства в напрямку одної загально-національної лінії. Чи що лінійно вже уявляють собі наші об'єднані партії у справді реальних формах діяльності? — ось питання.

(Докінчений буде.)

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це народна фотіція, це палкий захист у добі нехаліття!

По широкому світі.

Югославянський король прийняв особисто випущеного з в'язниці Степана Радіча, який дякував за помилування та визнавав, що його теперішня політика: монархістична та централістична, буде шкідливою.

У Марокку йдуть приготування Абу-ель-Кріма до загального наступу на Фез. Французи наполядають, що до кінця місяця буде біля 200.000 їхня армія. Комаляють чутки про димісію ген. Ліоте. Прем'єр міністр Пенлеве на засіданні кабінету міністрів заявив, що уряд ужив пі-офіційних заходів, щоб замиритись з Абу-ель-Крімом. Німецькі газети апевняють з еспанських джерел, що мілітарної франко-еспанської спільної акції нема.

Російсько-японський договір вбути-то — на підставі американських інформацій — таємно підписаний, щоб з Китаю випелти до інших народів. СРСР, має поїпанити комуністичну агітацію в Японії, а Японія полишить СРСР, вільну руку в Китаю і постачає йому важку артилерію та торпеди.

Італія та Югославія підписали 32 маленьких договорів щодо адриатських справ. Ними забезпечено права італійської мови в Далматинії і югославянських у Фіуме. Унормовано перевіз майна громадян, які змінять тепер підданство, — справу транспорту і конкуренцію пристаней.

Дещо про народню „самозамкненість“.

III. Роль капіталізму, нооператива і праці.

Роздумуючи над актом самозамкненості, не можна перейти мовчки над установами, якими є кооперативи. У попередніх міркуваннях ми підкреслили, що здійснюванню гасла „свій до свого“ — називає коротко „досвоєвщини“ — являється тільки вступом до самозамкненості, воно саме не становить ще акту самозамкненості: це більше підготовча робота для засідчення про вишкодження суспільності, про її зрілість до впровадження в життя акту самозамкненості. Ясна річ, що необхідне і послідовне виконання такої досвоєвщини мусить у дальшому слідуванню довести автоматично до повної самозамкненості. Адже коли громадянство приймає для себе імператив не користуватись під ніяким оглядом чужими послугами і продуктами, а тільки поборити їх від членів своєї нації, то суспільність, хоч не хоч, буде спонукана заступити усе ділянки економічного, культурного, товариського і т. в. життя своїми власними людьми. Вона мусить тоді усе недостатнє створити, бо інакше громадянство, задля недовстачі своєїго власного виробу, було би примушене виростати зминовання цього чи другого, іноді може і необхідного предмету. Дивлячись з цього боку, така досвоєвщина булаб уже до певної міри самозамкненістю. Та до такої абсолютної, досвоєвщини здатні лиш народи морально сильні, дисциплі-

новані, непохиті у відстоюванні своїх принципів.

Що торкається кооператив, то на цьому місці будемо їх розглядати головним чином з погляду відношення до самозамкненості. В своїй основності кооператив є самообороною проти агресивності великого капіталу і в цьому розумінні Рочдель покладає їх до життя. Вони мали служити в першій лінії для захисту економічно слабких одиниць перед визиском сильних і в цьому значінні вони віддали неабиякі услуги пролетарській класі. Вони гуртували заощаджений ерш бідаків і відповідним торговельними чи підприємчими операціями забезпечували своїх членів перед експлуатацією великого капіталу.

Тут слід було б пояснити основну різницю між великим капіталом і кооперативами. Їх остаточна загальна ціль у відношенні до народу, здавалось би, та сама: одні і другі і спричинюють і збільшують народне багатство. Різниця між ними та, що капітал збагачує лише нечисленні одиниці, віддає їм у руки непомірну мішу економічної енергії, а кооперативи передивають цю саму скільки енергії на велику масу одиниць, відносно на цілий народ. Можна би таким чином капіталізм уважати економічною олігархією чи навіть монархією в протилежності до кооператива, які по своїй природі є наскрізь демократичними установами.

Чи тим економічним монархіям суджена в майбутньому така сама доля, яка на наших очах стрінула державні монархії? — це передрачити смертній людині важко. Ми бачили, що державні монархії трималися і процвітали на протязі повгих тисячеліть, доки фізична сила, зосереджена в їхніх руках, не переросла певну міру. З ментом, чия ця премогутня енергія, вистована в цифрі безконечних міліонів — найстрашнішою смертоносною зброєю узброєних військ, стала чимось таким потворним, що людський ум уже майже не в силі її обняти, з цього менту одиниці показались заслаби вдержати в своїх руках цю страшну силу; вона, себто енергія, розлилась понад голову монархів і вернула до первісного свого джерела, з якого вийшла, до суспільностей.

Однак не можна заручити, що державні монархії уже нині на віки погребані, що більше для них немає повороту. Їхній дух ще живий: він живе в економічному монархізмі, в великому капіталі. Якщо цьому останньому покажеться вигідним і корисним, то він зможе низад повернути монархію-державу, бо нині капіталізм розпоряджає ще великою силою. Та чи наловго йому судилось вдержати цю силу? Деякі признаки перед-указують уже його сумерк. Дух революції огортає чимраз більше економічну царину — безмежні ррчч підлюючих сірих мас розпростовують спину: навіть приборкчені Азійці і Африканці, жовті і чорні раби гнотокультурних білих рас бунтуються, підімають голови, енергійно протестують проти... носів високої культури. А що буде далі? Хтож може передбачити? На всякий випадок ясні сонячні дні великого капіталу заходять мракою, його завтра стає не-певне.

Тим ясніший обрі розхляються перед кооперативами. Ці наскрізь демократичні установи носять у своїх основних заповідях першу і найважливішу: Не будеш нищувати свого ближнього, не будеш експлуатувати меншого брата. Кооперативи не числять на великі бар'єри, адовольняються (повинні вдовольнятися) скромними зисками, не виказують брутальної агресивності, бож їх завдання більш оборонна діяльність. Кооператива не є деспотом нації, навпаки вона слуга своєму народові, вона його повільне зняряддя. Та з цього збачим не виходить, щоби кооперативи були позбавлені ініціативи. Енергія їхнього начинання залежна від керівників-правителів, від праці загалу, від довіри публіки-членів. При даних умовах вони можуть проявити розлогу ініціативу і широкую діяльність, тимпаче, коли вони добре зорганізовані, у всіх ділянках скоординовані і зосереджені в добрих, умілих руках. Дуже можливо, що кооператива стане колись генеральним спадкоємцем економічних монархій, бодай у перекінній добі, наколи престол цих останніх начнуть хитатися.

Добре переведена організація кооператива, якщо вона відповідно поширена і розгалужена, може до

певної міри представляти народною самозамкненістю. Передумовиною цього мусить бути довершений факт, що ці установи обнимають у собі всі ділянки народного хозяйства економічного, духового, культурно-просвітнього, тощо і що в них є згуртовані якнайкращі кола суспільності, по можливості весь народ. Так зорганізовані кооперативи уявляють собою могутчу фортецю, яка забезпечує народ перед можливими ударами зовні і перед хитро обдуманими атаками лукавих ворогів. Кооператива побудована на солідній і тривалій підваліні, ніж великий капітал, бож її діяльність опирається безпосередно на живій енергії працюючих мас, а не на пі-перовій фікції, яка при даних обставинах як одним махом пера може рухнути і розсипатися в прах. Живої енергії працюючого народу ніякими розпорядками ні законами знищити не можна; вона лічна, нетлінна. Треба тільки добре зрозуміти непохитність кооперативних підвалів, щоби належно оцінити їх міць і вагу. Кооператива це сходяча зоря для будучого дня.

Збираючи коротко виложені по-вище думки, приходимо до висновку, що вступна діяльність для переведення народної самозамкненості починається від досвоєвщини і загальною розгалужування та поглиблення кооператива. Однак найважливішим чинником самозамкненого народу є праця — невинища, совісна праця. Всі члени самозамкненого народу мусять невинищо працювати, як не вгавають у праці окремі органи фізіологічного організму. Народ самозамкнений не сміє віддаватися ліни, не сміє гайнувати дорогого часу, бо час — слід добре це тямити — є великим важливим чинником народного багатства. Щоби було, як би поодинокі органи фізіологічного організму, серце, легені, шлунок, нирки і т. д. відмовилися працювати? Самозамкнений народ є таксамо організмом і всі його члени мусять невинищо сповняти призначені їм функції, мусять працювати. Марнувати час даром в самозамкнений нації не вільно нікому, бо праця у всіх ділянках народного життя така безліч, що треба величезного напруження на-

родної енергії, щоб задоволювати усі життєві потреби. А не слід забувати, що в самозамкненості ніхто чужий за нікого не зробить, усі послуги мусять виконати самі члени нації власними силами. Самозамкненість народу не є ділом короткого часу: на впровадження її в життя треба затрати чимало зусиль і енергії на протязі довгих десятиліть. Та непохитна доля народу і послідовна витривала праця можуть переломити усі перепони і створити діла, які ніколи видаються справжнім чудом.

Іван Перерін.

Потреба великого людського дому у Львові.

Городецька дільниця міста Львова започаткувала велике діло, поробила вступні кроки для здійснення будови великого людського дому на городецькій передмістії, до-му, в якому знайшли би приміщення всі українські установи цієї дільниці.

Як уже зазначено у своїй час п. Галушницькій у статті про "Людські дом", городецька дільниця, найчисленніша заселена Українцями з усіх львівських дільниць, та найбільше рухлива, такого дому дійсно потребує.

Полишаючи на боні загальні міркування, звернім увагу на кілька мотивів локального характеру: наскільки вони дотичаються тільки самої городецької дільниці і всього Львова.

Львів має біля 50000 мешканців Українців, з чого майже третина, бо понад 15000 припадає на городецьку дільницю. На городецькій дільниці існують оськільки українські установи: школа ім. Бориса Грінченка (7 клас хлопчачої, 7 клас дівочої — понад 1000 дітей); читальня "Просвіти" (одна з найкраще розвиваючихся читальень у Львові); проваляючий визначну діяльність Соціал. III. і Захоронка. Всі ці установи дуже гарно розвиваються, а дальшому їх розвитком стоїть на перешкоді брак відповідного приміщення, бо вони всі містяться у винайманих, адебільша негідних домівках.

Деякі установи, які могли би на Городецькій дуже гарно розвиватися, тому тільки не існують, бо не мають відповідного приміщення.

МІХ. РУДНИЦЬКИЙ.

5)

Літературно-наукові непорозуміння.

Брав відгук на гун. — Ахілея пята земний. — Мої вірші — добрі і кепські. — Молодий редактор за старим парваном.

На питання, яке заступає довгі балакучі докази: чому "Літ. Наук. Вістник" не відгукувався на найважливіші актуальні прован літератури та науки? ми почули від його редактора вражений запит: чому "Діло" не відгукувалось на його статтю "Кріза української літератури", яка найшла відгомін аж у Києві? Ця трагічна скромність є зворушуюча. Редактор літ.-наукового журналу може махнути рукою на десятки європейських письменників, але політичний денник складає доказ mala fides та інтригантства, коли не аналізує літературної статті цього редактора! Є десятки цінних та цікавих творів, про які у "Ділі" не було згадки — та це байдуже. Не було про них і в "ЛНВ-у", який має саме обов'язок ними у першій мірі цікавитися, але чому наша політична преса так мало пише про літературні брошури д-ра Донцова?

Один з моїх "мудрих" товаришів давно вже розказав мені, чому чаші землі такі вражені, коли численні інколи необачно свою думку про той або инший їх та-чент. Діло в тому — дописувач

він мені — що кожний з нас є найбільше чутливий на те, чим він хотів би бути. Коли скажу напр. нашому відомому композиторові, що він кепський музикант — він скривиться; але коли заявлю, що він кепський білярдист — матиму смертельного ворога. Сидів я нераз з редактором "Л. Н. В.-а" при одній століку в каварні, у тому самому товаристві, яке він нині, не знаю чому, називає ковбачею, і далей, важко збагнути, коли я вперше став його ворогом: скававши голосно те, що всі його знайомі казали давно і ще давніше знали. А знають, що він не надарється на редактора. Не на літер.-наукового журналу, з якого я хочу викинути його всіма хитро-щами, а взагалі з журналу, де маруть бути якісь співробітники у редакції, чи поза нею. Не треба аж читати його статей, щоб пізнати, що він типовий анархіст, який признає єдину диктатуру: свого суверенного інтелекту, а всіх інших уважає настільки низшими від себе, що вони не заслуговують навіть на "вимишу гадку".

Ця безапеляційна самовпевненість довела до того, що навіть зовнішня дозвола "ЛНВ-а" — мова — рабів диссонансами правопису, граматики та індивідуальним безладдям. Фальшиве себелюбство зробило всесторонньому редакторові збитка навіть і в тім спасоючій аргументі, коли він заявив, що з мене промовляє вражений автор численних віршів присланих чо-

його журналу. Я вибачаю йому з щирого серця одну невинну брехню, бо він у палі адвокатської оборони міг зовсім забути, що я особисто звертався до нього з ін-терпеляцією: звідки він узяв мої вірші друковані у "ЛНВ-у" в рр. 1922/3, яких я ніколи ні до журналу ні до друку не посилав. Він розяснив мені тоді, що їх мав у теці ред. В. Гнатюк, якому передав їх один з моїх товаришів (з мого листа, без мого відома), ще підчас мого побуту у Лондоні. І ці сентиментальні дрібнички суворий та вибагливий редактор признав гідним до друку.

На протязі трьох років я передав до редакції "Л. Н. В.-а" чи не раз тільки, а може два, — разом не більше як шість — сім віршів. З них вибрав аж нині редактор два, на його гадку, найгірші і в насолоді помсти переможця: "подас на осуд читачів" — мовляв: глядіть, яке сміття!" Дуже можливо, що я так само смійний у поезії, як редактор "Л. Н. В.-а" у своїй ролі редактора. Але чому мої старі вірші з перед 8 літ друкував той сам редактор з власної пильності, а ті останні він уважає зовсім невідатними, це вже секрет його естетики, в якій йому мабуть і залюбки цитована "Естетика" Гегля не допоможе!

Та чи не найвеселішою частиною новооб'явлених ідей творця по-*) І я певний, що не зі злоби, а з розумним поезії пропущає в моїх текстах складні, які варують ритма, а замість "літ..." з копити "аскока" — друкує "аскока".

вих вартостей з вул. Чарнецького є та, де він ховається за параван авторитету "Наук. тов. ім. Шевченка". Для кожного ясно, що коли він справді веде в літературі боротьбу проти "просвітанства" та безпросвітної "Огонозичини" і проти людей з "ніжним" світоглядом і проти товариств "взаємної допомоги", то він як людина буди-то безоглядної широти та ворог усіх компромісів — повинен би в першу чергу звернути вістря своєї критики проти тієї наукової атмосфери, яка панує не віднині в "Наук. Тов. ім. Шевч.". Та ось і "рейзендерський сприт": про те, що "робитись" з науці та критиці на протязі кількох років під його носом, а про що він має давно вироблений свій погляд, він не лише не загикує, але хоче між неопіформованими читачами викликати враження, що ось-то я наважуюсь на наше наукове "святая святых". В уяві доволі довгого законспірованого революціонера, критика без конспірації — неможлива. І ось аргумент: Я критикую "Наук. Тов. ім. Шевч." тому, що воно відкинуло мені пропозицію працювати про Франка. Невадоможу з яких джерел позичив редактор "Л. Н. В.-а" таку цінну інформацію. Колиб він звернувся за нею до голови Наук. Тов. ім. Шевч. сам перший звернувся до мене з пропозицією такої праці, а вся дальша історія не є нічим иншим як матеріалом до гуморески, яку люде з дрібною критичністю не можуть брати инакше. (Докладніше буде)

Масю на думці передовсім середній і фахові школи, даліше кредитову, а також торговельну кооперативу. Особливо торговельна кооператива має на Городецькій великій вигляди на розвиток; могла би там вести, крім того, молочарську, овинницьку та масарську крамницю, ресторан, крамницю зі шкільним приладдям, книгарню і т. н.

Нема сумніву, що для тих 15000 українців та для тих усіх установ треба би необхідного великого людського дому. Такого великого людського дому на Городецькій треба би тільки для городецької дільниці, але для цілого Львова. Чому? Тому, що коли найчисленніша щодо нашого населення дільниця Львова буде як слід зорганізована і буде мати сильну матеріальну основу для дальшого розвитку матеріального, тоді і інші дільниці вступать у своїй розвитку сильну опору і українців Львова зможе піти хутіною долою.

Ми не маємо дотепер у Львові ці одного українського будинку, що міг би сповняти функцію дому, який Чехи дуже влучно називають „representační dům“. Такі репрезентативні доми мають Чехи не тільки в Празі, але також в кожній меншій місті і містечку. Служать вони на приміщення різних національних, культурних, економічних і т. п. установ та мають окрім цього за завдання репрезентувати дану місцевість перед Чехами з інших місцевостей, а передовсім перед євужинцями, які прийдуть до даного міста чи містечка. Ми у Львові такого дому не маємо, вже хоч би з тої причини, що „Народний Дім“, — не в наших руках, а доми різних українських установ у Львові, хоч би з огляду на сам розклад і величину їхніх убікцій, на таку дію не надаються. Будова українського театру у Львові, який міг би сповняти таку роль, здається ж скоро дасться зреалізувати і тому покищо людський дім на городецькій міг би стати нам у пригоді. Не забуваймо, що тенденція територіального поширення Львова йде в напрямі його західних окраїн, отже в напрямі городецької дільниці і на городецькій тежиться поволі центр нового Львова. І факт, що людський дім на городецькій зможе сповняти роль українського репрезентативного дому для цілого Львова, є дуже важким аргументом, якого не можна легковажити.

Беручи на увагу все вищесказане, можна тільки побажати громаді городецької дільниці якнайкращих успіхів в розпочатому нині важкому і корисному ділі, яке вимагає великих затрат у грошах і праці. Ми переконані, що весь український Львів поспішить їм для добра загальної справи з видатною моральною і матеріальною допомогою. Зазначуємо, що покладені, цілком конкретне і дуже критичне розглянення всіх питань зв'язаних з придбанням фондів і т. п. показує, що зреалізування цього діла лежить цілком в межах можливості.

Юрій Тачановський.

З нових подій та ідей.

Невідомі твори Достоєвського.

Аматори літератури мають нову „драму“ сензації: найдено цілу скриню надрукованих рукописів Достоєвського, які своєю сильністю можуть дорівнювати 20 кілька томів відомих уже творів. Ось коротка історія цієї чудесної знахідки.

По смерті Достоєвського було відомо, що він залишив велику літературну спадщину, збережену в сейфі одного з московських і одного з петроградських банкірів. Ключ від сейфа переходився по смерті його жінки, Анна Григорівна. Після смерті письменника вона вийшла в Петроград на Кавказ, а за якийсь час стверджено в

петроградському банку, що рукописи Достоєвського зникли. Коли Анна Григорівна померла на Кавказі в 1918 р. — вона не залишила ніяких аністок і питання про їх існування стало нероз'ясненою тайною. Всі розшуки між кривачами Достоєвського та знайомими не дали ніякого наслідку.

Та кілька тижнів по смерті Анни Григорівни один з критиків Достоєвського, М. Н. Покровський, одержав анонімний лист, з пропозицією, що може дістати оригінальні рукописи Дост. за якусь величезну суму. Автор листа подавав до відома, що брав участь у нападі на один кавказький банк і в ньому найшов випадково оберемок паперів, які, як виявилось, є саме затрачені рукописами творця „Вини та кари“. З огляду на те, що він тепер у біді, хоче їх продати. Покровський передав лист поліції. Але найкращим російським детективам не вдалось дійти по нитці аноніму до клубка захованих рукописів.

Шойно тепер, тільки завдяки щасному випадкові, ця скриня віднайшла в одній грузинській родині. Якийсь невідомий мандрівник передав їй скриню для збереження, впевняючи, що за якийсь час її відбере. Коли означений речинець давно минув, господарі поцікавились змістом переховуваного предмету і відчинили його. Яке щастя, що не були інтелігентні люди, які зрозуміли відкритий скарб: 22 невіданих творів Достоєвського, сім листів і оригінал денника, веденого письменником!

Величезна література про творчість Достоєвського нічється писати наново. Психологія одного з найцікавіших та найбільших поетів світа стане предметом нових дослідів на підставі такого незрівняного матеріалу як особисті записки та листи. Покищо преса не приносить ніяких даних, що складається на цих нових двадцять кілька томів. Коли не викінчені повісті, тоді й так уже величезна постать Достоєвського зростає до Шекспірівських розмірів. Навіть один новий твір великого письменника кинде інколи на його творчість таке нове світло, що воно може замінити всі обриси його дотеперішньої постаті. О. О.

Кредитова кооперація і її відбудова.

З вибухом великої війни в 1914 році кредитова кооперація представала організацію, аложену з поверх 100 кооператив з осідком в містах повітових судів і з округло 250 кооператив львівського характеру по містечках і селах. Ці кооперативи об'єднувалися в Краєвм Союзі Кредитовім у Львові, який, як одинока центральна кооператива, на касу, акредитував всі союзні кредитові кооперативи, як і кооперативи всяких інших видів.

Сама кредитова кооперативна організація числила в членах понад 129.000 голов родин, що становить, числячи по 4 особи на родину, зверх 516.000 українського населення. Ізбрала на резервових фондах в австрійських коронах округло 1.150.000, на уділах 5.450.000, на вкладках 26.000.000, на банківім кредиті 15 мільйонів австр. корон; цей оборотний капітал умістила в позичках на 39 мільйонів австр. корон, в нерухомих на 2.700.000 австр. кор. і в львівських на 4 мільйони австр. корон.

Заслугою організації було, що економічно згуртувала понад 500 тисяч населення, в 90 проц. селян, що плекала зміни ошадності в усіх верствах української суспільності, що поборолла велику грошову лихву, що спонукала повернути капітали з неукраїнських фінансових установ і поновила населення скла-

Відгуки дня.

Інстинкт самозбереження.

Зріст націоналізму серед народів шлоє світа викликав у патріотів величезну журбу за будучість своїх націй. Страх перед депортацією та загеном на нас ім сплати і вони пошувають шораз нові способи на розріст своєї племені, як дахто і нас на розріст фазбрики мала „Мута“.

Нинішні події наваж до всіх мам'я, що би в ім'я невинного реалізму з Францією і Ко., приносили щопроку на світ здорову дитину, або й блонята. Це має тривати аж до виратного відкохання.

Французі такого наказу виплати не могли, бо не дежало позз границями націоналістичної споможності, але за те атали іншу штуку. Наложили податок на бездітних кавалерів, нацички рівночасно великі нагороди за кожне немовля, хочби воно було немиче, як наше політичне життя.

Краща від Французів і Німців зробили Італійці. Муссоліні просто взяв і „перепісал“ усіх народців на італійську мову. Справа сек-так полагождана до часу, заки алевійський чобіт не зморщиться до природної величини.

Але ще найліпше в усіх народів поставили справу сусіди. Вони ще на довог перед війною почали планову акцію в напрямі надприродного збільшення своєї нації і треба признати робили це з успіхом.

дати свої ошадності до своїх власних установ.

Ці зібрані капітали львоувала кредитова кооперація у всіх своїх членів в формі позичок на продукційні цілі різницітва, ремесла і промислу та торговлі і в дуже високій мірі на закупів землі. Поза вище згаданою діяльністю немало причинилося кредитова кооперація також до подішення долі населення в підмогових акціях в зв'язку з елементарними нещастями і при акції відбудови вже підчас війни.

Не з власної вини, але в наслідок воєнної і повоєнної суспільної господарки потерпіли найтяжше всякі фінансові установи, що обертали грошем, а між ними кредитові кооперативи, через те, що друковано в мільярди грошеві знаки без ніякого підкладу; воно потягнуло за собою цілковите обезцінення гроша до тієї степені, що передвоєнний мільйон австрійських корон зійшов до вартости 39 грошів. В наслідок цих обставин суспільний капітал в ошадностях з усіх областей держави в висоті 3.342 мільйонів золотих зівстав зникнений і лише на протязі довгих літ працює і ошадністю можна буде наново здобути його. Ані держава не в силі звернути тяжкої страти, ані закон не дозволяє додатково стягнути з довжників, котрі вже сплатили свої довги, повну вартість цього, що вони позичили. Такі нещасні обставини викликали як наслідок недовіря широким мас до всіх кредитових установ, а тим самим і до кредитових кооператив.

Широкі маси не визнаються в тому, хто завинив страту, і вимують не того, хто зужиткував їх вкладки, а кредитові установи. Вони не розуміють того, що страти вкладчиків наслідком девальюції мають джерело в економічних перворотах та що кооперативи були змушені приймати зворотні позички з девальюваній валюті без можливості охоронитися від страт, які вийшли з того приводу. Кооперативи не відмовили нікому виплати вкладок і могли сплатити всі вкладки. Кооперативи не були в можливості навіть охоронити від страт свої власні резервові фонди й уділи членів. Отже тепер кооперативи могли би звернути всі вкладки лише тоді, коли би дозволено жадати від довжників, що вже сплатили свої довги, доплати валютізаційної різниці, або коли би держава звернула те, що їм імплайційним податком забовла-

Після війни справа надприродного зросту польської нації пішла на блискучий розвиток. Остання конкретизація показала, що на сідних окладах польський відсоток піднісся за два роки від 5 на 25 проц або й більше. Професор Рюмер ще не мав неспівні, чи не наслідок національного освідомлення православних мас, чи патріотичних кресових неміст, з яких кожда привела за два роки на світ кругло по 1000 дітей.

Та якщо ці всі охорони середляки патріотичні показались ще недостаточними.

Коли варті галетним зівставом, Польські Циганські подожки на доплатки (крім Богатирова) Імеш Штекер чи Штекер. Будоб нещастя як би не... якийсь Граківський, що поховав Ниня Штекера чи Штекера і вратував славу різного спорту.

Після тієї побіди цілий світ довідався, що в „Herbiera“ Нещасного стійть хорі на білм: Garkawienko (false Harkawienko) herbu „Kazimierz“ — todowity Polak.

Спорт нині відіграє велику роль в житті націй і впливає не тільки на її славу, але й на її розріст. Всім Вратібарти, Макгрейчі і Граківські є вже беззастрешко прихислені до Польщі. Тепер раджу ще пошукати за генеалогічними деревом таких атлетів як Демсей, Кирлант і Нурмі. Іх навіснак вказують безперечно на польське походження і треба їх ратувати для нації.

Galaktion China.

Широкі маси не беруть на увагу, що рух вкладуючих і витягаючих був дуже сильний, що кожна установка була обов'язана держати в поготівлю готівку і мусіла старатися мати плинні капітали і бути кождої хвилі приготована на високу виплати, отже не могла львоувати готівку в спосіб, який не дозволяв на скорі зреалізування, а даліше, що рідко хто, хіба змушений якоюсь konieczністю, позбувався нерухомих, яка хоронила його від девальюції і лише в рідких випадках можна було набути нерухомих.

А коли ці широкі маси і здають собі справу з того, що установи не поносять тут вини, то всеж таки боля з упередженням відносяться до них.

Цей брак довіри до кооператив, при рівночасній загальноій застою і тяжкій господарській скруті, не врожано, браку гроша, високої процентовій стопі і браку дешевого кредиту в державних банках має свій наслідок в тім, що помимо стабілізації красового гроша кредитові кооперативи даліше не проявляють правильної діяльності і знаходяться в стані, так сказати — „безчинного вижидання“. Однак вони мусять з того стану чим скорше вийти. В змінених до ґрунту обставинах вони мусять приступити до відбудови в рівночасно також і до перебудови кредитових кооператив, приміюючи їх організацію до теперішніх обставин.

Українські кредитові кооперативи позбавлені кредитів і вкладок переходять тяжку фінансову скруту. Однак вони передержали найкритичніший час девальюції і нині, при стабілізованій валюті та при можливості забезпечення її повновартостею валютою, при відповідній енергії і добре обдуманій плановій реорганізації та при енергійно переведеній роботі вони мусять як слід відбудуватися і розвинутися. Бо нинішнє, ніж колинебудь, можна сказати, що час кредитової кооперації не тільки не проминув, але що якраз надійшов. Брау капіталів, кредитів і процентова лихва як раз помагає збиратию дрібних масових ошадностей в цілі достарчення здорового і годілого кредиту.

При реорганізації необхідно стати на становищі, що кооперативний рух має тоді рацію існування, коли опирається на власні сили, коли є самостійний і незалежний як від професійних, хоча би собі найближшину організацій, так і від політич-

